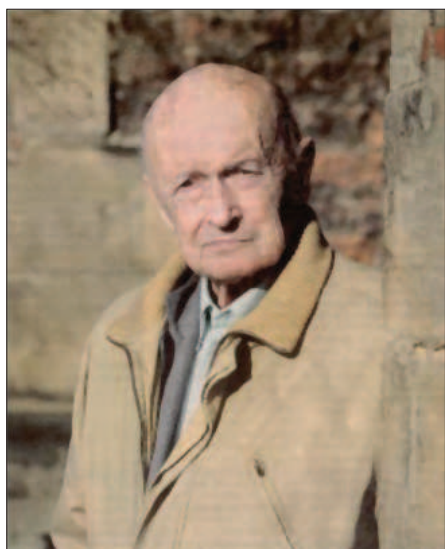

PAMIĘCI PROFESORA MIROŚŁAWA PRZYŁĘCKIEGO

DANUTA KŁOSEK-KOZŁOWSKA

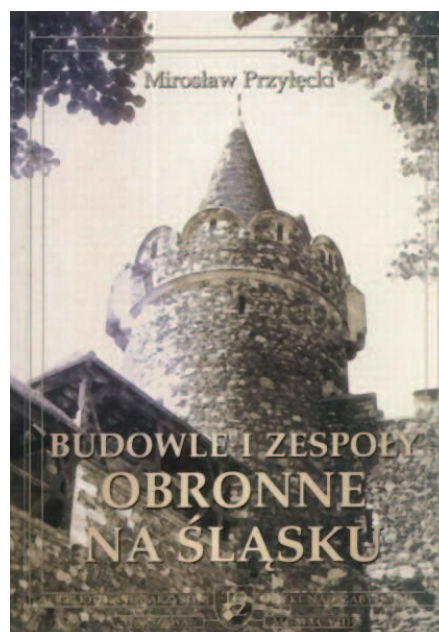
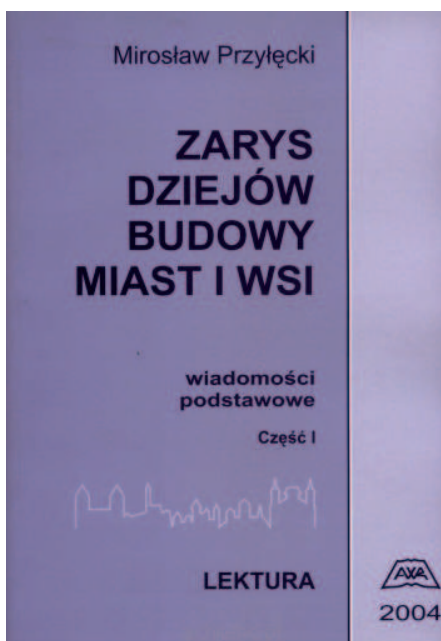
Fot. M. Pawlik

21 listopada 2011 roku w wieku 80 lat zmarł Profesor dr hab. Mirosław Przyłęcki, architekt-twórca, konserwator zabytków, pedagog, niezwykle prawy i wspaniały człowiek. Trudno pogodzić się z myślą, że odchodzi przyjaciel, który pozostawiał w pamięci radość krótkiego choćby spotkania. Dobrej chwili na odejście nie ma. Dla wielu z nas Mirek Przyłęcki był Człowiekiem o wielkiej sile życia, niespożytej energii, aktywności, pracowitości i pogodzie ducha. Aż trudno uwierzyć, że opuścił nas w wieku 80 lat. Był młodzieńczy w sposobie bycia, relacjach towarzyskich, zwykłej codzienności. Nie liczyliśmy mu lat – i nagle odszedł.

Odkąd sięgam pamięcią Profesor Przyłęcki stale był gotów do podejmowania nowych wyzwań, nowych tematów badawczych, projektów, a z każdym przybywającym mu rokiem życia coraz bardziej i bardziej przyspieszał w tym działaniu. Niezwykła mobilność, dowcip, uśmiech, stawały się jego cechami rozpoznawalnymi. Niewątpliwie był Człowiekiem nietuzinkowym.

Profesor Mirosław Przyłęcki niemal całe życie zawodowe magistra inżyniera architekta po Politechnice Wrocławskiej, którą ukończył w roku 1955, związał z miastami Dolnego Śląska i ich zabytkami. Pracę doktorską u profesora Bohdana Guerquin w Instytucie Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej na temat Odbudowy Starego Miasta w Oleśnicy w latach 1955-1974 obronił w roku 1977. Jej recenzentami byli: prof. dr hab. Wojciech Kalinowski i prof. dr hab. Jerzy Rozpędowski. W roku 1979 Wrocławskie Towarzystwo Naukowe i Zarząd Regionalny Dolnośląskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego we Wrocławiu pod przewodnictwem prof. dr hab. Jana Trzynadłowskiego przyznało rozprawie pierwszą nagrodę, podkreślając „...jej wartość badawczą i poważne znaczenie społeczne”. Pracę habilitacyjną, również na Politechnice Wrocławskiej, Profesor Przyłęcki obronił w roku 1999.

Jego start w zawodowe życie architekta-konserwatora był związany z powojenną odbudową zarówno śląskich miast, jak i zrujnowanych wojną zabytków. Tematyka konserwatorska interesowała Profesora jeszcze podczas studiów, kiedy działał, a potem kierował kołem naukowym na wrocławskim wydziale Architektury. Swoją przygodę z zabytkami rozpoczął jako student drugiego roku architektury zaproszony do prac przy odbudowie wrocławskiej katedry przez Prof. Marcina Bukowskiego. Stąd tuż po ukończeniu studiów, mając za sobą sporą praktykę, objął stanowisko kierownika w zespole Pracowni Konserwacji Zabytków (PKZ) we Wrocławiu. Warto podkreślić, że pracowni tej powierzano wówczas zadania najpilniejsze, a młody jej zespół musiał zmierzyć się z zadaniami zarówno o charakterze naukowym i studialnym, jak i opracowaniami mającymi walor praktyczny. Wykonywano zatem zarówno

studia konserwatorsko-urbanistyczne do odbudowy dolnośląskich miast, jak i spisy i katalogi zabytków czy też programy porządkowania zdewastowanych muzeów i ich zbiorów. Było to zadanie szczególnie trudne wobec braku odpowiednich materiałów archiwalnych, gdyż te tuż po zakończeniu działań wojennych wywiezione zostały w głąb Niemiec. Zbiory dawnego archiwum Urzędu Ochrony Zabytków Dolnego Śląska, istotne dla kierowania procesem odbudowy, były zatem niedostępne. Powołana pracownia borykała się również z brakiem wykwalifikowanych osób do pracy. Problematyka wymagała zarówno specjalistycznej wiedzy, jak i sporych umiejętności oraz praktycznego doświadczenia. Niewielki zespół, który dopiero w pocz. lat 60. XX w. wzrósł do ośmiu osób, nie mógł podołać ogromowi pracy, jakiej wymagał zasób dziedzictwa pozostający wówczas w dyspozycji urzędu wojewódzkiego konserwatora zabytków. W oczywisty zatem sposób przygotowywanie projektów, które ratować miały zabytki przed całkowitym zniszczeniem lub rozbiórką, było często uproszczone i pośpiesznie wykonane, a dokumentacja opisująca stan techniczny i wartości zabytkowe do niezbędnych remontów – nie zawsze wyczerpująca. Z uwagi na pośpiech i ogrom pracy nie można było podejmować niezbędnych, systematycznych badań nad zabytkami. Profesor Przyłęcki często wspominał niezwykle tempo ówczesnych prac, kiedy w ciągu zaledwie pięciu lat opracowywano kilkanaście studiów historyczno-urbanistycznych dla miast Dolnego Śląska, tak ważnych dla charakterystyki lokalnej Regionu, jak między innymi Brzeg,

Nysa, Strzegom. Opracowania te musiały mieć charakter uproszczony, rozpoznawczy. Uruchamiały bowiem prace przy odgruzowywaniu zabytków, ich naprawie lub odbudowie. Było to zadanie niezwykle odpowiedzialne. Obiekty zabytkowe nie umieszczone w dokumentacji były bowiem natychmiast rozbierane, dla innych natomiast, opuszczonych i niezamieszkałych, należało jak najszybciej znaleźć odpowiednich użytkowników: „...bo dla władzy zabytek nie zinwentaryzowany nie istniał i był wyburzany przez buldożery”- mówił Profesor.

Profesor nigdy też nie ukrywał, że presja szybkiej odbudowy miast Dolnego Śląska powodowała częste konflikty pomiędzy administracją lokalną i konserwatorami. Wywołana pilną potrzebą znalezienia mieszkań dla przesiedleńców przede wszystkim była legitymizacją polityki ówczesnych władz. W trudnym okresie lat 1959-1961 profesor Przyłęcki wraz z doktorem arch. Januszem Pudełko stworzyli spis zabytkowych miast w Polsce, który stał się podstawą do opracowania ogólnopolskiej ewidencji miast.

Profesor jako architekt kierował wieloma pracami o charakterze konserwatorskim, w tym między innymi pierwszym dla Wrocławia Programem konserwatorskim stworzonym w roku 1955 r. Obszarowi Starego Miasta nadano wówczas status zabytku pod bezpośrednią opieką Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W Programie tym zapisano między innymi utrzymanie historycznego rozplanowania miasta, w tym linii zabudowy, co w praktyce realizacyjnej nie zawsze okazywało się możliwe. Zapisano w nim również utrzymanie lub odbudowę wrocławskich

dominant przestrzennych, przede wszystkim kościołów, jak np: kościoła. pw. Św. Trójcy – przy którym prace trwały w latach 1957-1958 i 1960-1962; prace rekonstrukcyjne przy kościele Św. Marii Magdaleny oraz przy kościele Św. Jerzego prowadzone etapami: etap pierwszy - zabezpieczenie ruin do 1957; w latach 1967-1972 prace rekonstrukcyjne; prace przy kościele Św. Salwatora prowadzone w latach 1968-1969; przy ratuszu staromiejskim (1960-1964); wieży bramy Wrocławskiej(1956-1959) oraz przy adaptacji zamku na cele muzealne w latach 1965, 1970-1972 i 1971-1973. Ich otoczenie uporządkowano już w roku 1957. W tym czasie przeprowadzono również restaurację i konserwację długiego odcinka zachowanych murów obronnych średniowiecznego Wrocławia. Szczególne zasługi miał Profesor Przyłęcki w opracowaniu własnej metody miękkiego zabezpieczenia korony muru warstwą roślinną.

Jedną z ciekawszych prac Profesora, którą rozpoczął w roku 1980, była renowacja i ekspozycja Panoramy Raławickiej, słynnego dzieła Wojciecha Kossaka i Jana Styki, które od czasu przewiezienia z Lwowa do Wrocławia w roku 1946 r. czekało na konserwację. Pracownią konserwatorską Panoramy pokierował wówczas Stanisław Filipiak, a za stworzenie pracowni i całość jej prac był odpowiedzialny Profesor.

Jako wybitny architekt, badacz miast i konserwator jest też Profesor Mirosław Przyłęcki autorem wielu publikacji naukowych poświęconych konserwacji zabytków oraz miastom Dolnego Śląska. Był przewodniczącym Rady Ochrony Dóbr Kultury woj. wrocławskiego (1995-1973), członkiem Rady miasta Wrocławia (1957-1975), woj. wałbrzyskiego (1975-1995) i legnickiego (1975-1995), sekretarzem naukowym polsko-słowackiej komisji Nadzoru Restauracji Katedry w Kosicach (1985/19 89), sprawował nadzór naukowy nad pracami konserwatorskimi PP PKZ w Poczdamie i Tallinie, był przewodniczącym Sekcji Polskiej ds. Urbanistyki Międzynarodowej Grupy Roboczej Ochrony Zabytków (1980–1989), a także koordynatorem Zespołu ds. usuwania skutków powodzi w zabytkach woj. wrocławskiego (1997- 1998).

Wspaniały Kolega, architekt-twórca, konserwator zabytków, pedagog i wieloletni członek Oddziału wrocławskiego SARP otrzymał wiele wyróżnień i zaszczytów. Był Honorowym Obywatelom miasta Oleśnica, Honorowym Członkiem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, Związku Inwalidów Wojennych. Został uhonorowany wieloma odznaczeniami państwowymi: Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz odznakami: Zasłużony Działacz Kultury, Złotą i Srebrną Odznaką za Opiekę nad Zabytkami, odznaką Budowniczego Wrocławia, Budowniczego Zamku Królewskiego w Warszawie, Konserwatora Panoramy Raławickiej (odznaka Nr 1), Złotą Odznaką Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, Srebrnymi Odznakami SARP i TUP, Odznakami Zasłużonemu dla województwa wrocławskiego, Zasłużonemu dla m. Wrocławia i woj. Wrocławskiego, wieloma innymi.

11 listopada 2012 minął rok od Jego śmierci.

Wybrane publikacje Mirosława Przyłęckiego:

Ochrona i konserwacja zabytków na Dolnym Śląsku w latach 1945-1970, (w:) M. Przyłęcki, *Ochrona dziedzictwa kulturowego zachodnich i północnych ziem Polski*, Warszawa 1995

Miejskie fortyfikacje średniowieczne na Dolnym Śląsku. Ochrona, konserwacja i ekspozycja 1950-1990, Warszawa 1997

Budowle i zespoły obronne na Dolnym Śląsku, Warszawa 1998

Zarys dziejów budowy miast i wsi: wiadomości podstawowe. Lektura, Część I, Wrocław 2004

Zabytki w trwałej ruinie, Wrocław 2001

Wielonarodowe dziedzictwo kulturowe na Dolnym Śląsku i jego ochrona po 1945 r., Warszawa 2002

Danuta Kłosek Kozłowska, prof. dr hab. inż. arch.
Zakład Konserwacji Zabytków
Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej